

ALKYMIENS BILLEDSPROG

Tekst: Kristine Gazel

C.G. Jung fandt i alkymien et sprog for individuationsprocessen udtrykt symbolsk i billeder, idet de alkymistiske billeder illustrerer den psykoterapeutiske proces, som af Jung blev kaldt individuationsprocessen. Konkret handler disciplinen alkymi om at omdanne og forædle materie, 'Prima Materia'. Den grundlæggende tankegang bygger på den førsokratiske elementlære, hvoraf følger, at alt er dannet af de fire elementer vand, ild, luft og jord, og at man ud fra dem kan danne de vises sten, 'Lapis Philosophorum'.

Historisk set er alkymi en videnskabelig og filosofisk praksis, der kombinerer kemi, metallurgi, fysik, medicin, astrologi og mystik. I Europa blomstrer alkymien i perioden 800-1700; den har tråde tilbage til græsk, arabisk og egyptisk alkymi. Alkymi er fundamentet for det, som fra 1700-tallet blev til den moderne kemi. Filosofisk bygger alkymien på den hermetiske tradition, der går tilbage til hellenismen og blander elementer fra magi, kabbala, gnosticisme og astrologi, men mange alkymister var praktiske kemikere, der udførte forsøg inden for det paradigme, der da var herskende.

ALKYMISTISK BILLEDSPROG

Jungs tese var, at alkymisterne projicerede ubevidst materiale på stoffet i kolben. Deres beskrivelser af operationerne genkendte han i de symboler, der viser sig i drømmene hos moderne klienter. Disse symbolske beskrivelser er et produkt af den ubevidste psyke, som alkymisten projicerede ud på materien, dvs. de kemiske stoffer og processer. I en nutidig psykoterapeutisk praksis kan disse symboler ses manifesteret i klienternes drømme, kunstneriske udfoldelser, fantasier, gestalter, aktive imaginationer, sandplay etc., alt efter hvilke metoder der anvendes i terapien.

Det alkymistiske billedsprog er rigt og mangefacetteret. Det gør ikke forståelsen nemmere, at de samme begreber kan præsenteres af forskellige billeder og vice versa. Fx kan *Prima Materia* repræsenteres på utallige måder.

Basalt og stærkt forenklet kan vi se udfoldelsen af det alkymistiske værk, *Opus Major*, udtrykt i adskillige alkymistiske processer og operationer, som stoffet udsættes for i kolben: *mortificatio*, *calcinatio*, *solutio*, *separatio*, *sublimatio*, *coniunctio*.

TRE FASER I PROCESSEN

Skal det alkymistiske opus koges ned, kan vi tale om tre faser. Disse kan paralleliseres med tilstande, der kan opleves af klient og terapeut i en psykoterapeutisk proces. Jeg hentyder her til de tre faser *nigredo*, *albedo* og *rubedo*. Det skal dog pointeres, at disse stadier i alkymien såvel som i livet og i de psykoterapeutiske processer kan gentages ad infinitum.

Nigredo, den sorte fase, svarer til kaotiske tilstande, der for eksempel kan domineres af svære følelser som angst, vrede, sorg, skam og depression. Det symbolske

Illustration fra det middelalderlige manuskript *Cabala Mineralis*. British Museum, London.

billedmateriale, der svarer til denne fase, domineres af farven sort. Hertil svarer billeder af lemlæstelse, død, råddenskab, rotter, afføring, ravne og afhuggede hoveder.

Albedo, den hvide fase, kommer i alkymien efter nigredo og betegner et stadie af ro, renselse og renhed og afkøling. Dette er en tilstand af hvile efter den tortur, materialet, dvs. psyken eller sjælen, har været udsat for i nigredo-fasen. Billeder, der knytter sig hertil, kan være aske, månelys, sølv.

Albedo er imidlertid ikke liv – det er blot overlevelse. For at vi kan tale om liv, skal det pulserende blod tilføres. Dette sker i den tredje fase, *rubedo*, den røde fase. Blandt symboler, der kendetegner denne fase, er blod, guld, ild, sol, morgenrødme og lys som symbol på bevidsthed, der gennemtrænger den hidtidige ubevidsthed, 'Massa Confusa'.

Det er i denne fase, at værket fuldføres. Den hvide dronning forenes med den røde konge i det alkymiske bryllup. Dette bryllup er dog blot ét blandt mange billeder på, at en helhed er opnået. I denne *coniunctio*, forening af modsætninger, fuldføres værket; en sjælelig helhed opnås. Det er processen hen imod at erfare denne helhed, som Jung kaldte individuation.

LITTERATUR

Edinger, Edward F: *Anatomy of the Psyche: Alchemical Symbolism in Psychotherapy*. Chicago, Open Court 1994.

Franz, Marie-Louise von: *Alchemy: An Introduction to the Symbolism and the Psychology*. Toronto: Inner City Books 1980.

Gazel, Kristine: Kolben. <https://www.jungforalle.dk/den-alkymistiske-kolbe/>. Set 10/2/2021.

Hillman, James: *Alchemical Psychology*. Uniform Edition, volume 5. Putnam: Spring Publications 2014.

Jung, CG: *Psychology and Alchemy*. Collected Works 12. London: Routledge 1968 [2008].

Jung, CG: *Mysterium Coniunctionis*. Collected Works 14. London: Routledge 1970 [1998].

Marlan, Stanton: *CG Jung and the Alchemical Imagination: Passages into the Mysteries of Psyche and Soul*. London: Routledge 2021.

Kristine Gazel, bibliotekar, cand. scient. bibl. Senior kandidat ved C.G. Jung Institutet. Studiemedlem af Dansk Psykoterapeutforening. Redaktør og skribent på ressourcguiden Jung for Alle.